

Atatürk Kültür Merkezimiz 11.8.1983 tarihinde kabul edilen 2876 sayılı kanun ile kurulan T. C. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'nun dört bağılı kuruluşundan biridir. Adı geçen kanununun 73. maddesi Merkezimizin amacını şöyle belirtmektedir:

Atatürk Kültür Merkezinin amacı, millî varlığımızın ve millî gücümüzün devamında ve gelişmesinde, "Millî kültürümüzü çağdaş medeniyet seviyesinin üstüne çıkarma" ülkümüzde temel unsur olan Türk Kültürünü; Atatürkçü düşünce, Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda, bilimsel yoldan incelemek, araştırmak ve bir bütünlük içersinde yaymak ve yayımlamaktır.

ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ KURUL VE ÜYELERİ

YÖNETİM KURULU :

Ord. Prof. Dr. Aydın SAYILI (Başkan)
Prof. Dr. Necati ÖNER (Başkan Yardımcısı)
Prof. Dr. Emel DOĞRAMACI
Prof. Dr. Ahmet Edip UYSAL
Doç. Dr. Dursun YILDIRIM
Dr. Müjgân CUNBUR

BİLİM KURULU ASLİ ÜYELERİ :

Prof. Dr. Oluş ARIK
Prof. Dr. Oktay ASLANAPA
Prof. Dr. Nurhan ATASOY
Dr. Nevzat ATLIĞ
Dr. Müjgân CUNBUR
Prof. Dr. Mehmet ÇAVUŞOĞLU
Prof. Dr. Emel DOĞRAMACI
Dr. Emel ESİN
İlhan EVLİYAĞLU
Emekli Korgeneral Kemal GÖKÇE
Prof. Dr. Nihat NİRUN
Ersin ONAY
Prof. Dr. Necati ÖNER
Adnan SAYGUN
Prof. Dr. Sevim TEKELİ
Prof. Dr. Süha TONER
Prof. Dr. Mübahat TÜRKER-KÜYEL
Prof. Dr. Ahmet Edip UYSAL
Doç. Dr. Dursun YILDIRIM
Doç. Dr. Berin YURDADOĞ

* Hazırlayan : Mihin LUGAL

BİLİM VE UYGULAMA KOLLARI :

Türk Sanatı Bilim ve Uygulama Kolu

Başkan : Prof. Dr. Oluş ARIK

Edebiyat ve Folklor Bilim ve Uygulama Kolu

Başkan : Prof. Dr. Mehmet ÇAVUŞOĞLU

Bilim ve Tefekkür Bilim ve Uygulama Kolu

Başkan : Prof. Dr. Sevim TEKELİ

Türk Toplumunu İle İlgili Sosyal Araştırmalar Bilim ve Uygulama Kolu

Başkan : Prof. Dr. Nihat NİRUN

Taşınabilir Eski Eserler Bilim ve Uygulama Kolu:

Başkan : Prof. Dr. Oktay ASLANAPA

ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ FAALİYETLERİ :

Merkezimiz kurulduğundan bu yana bütün üyelerin dahil olduğu Bilim Kurulu 26.12.1983, 5.7.1984 ve 18.10.1984 tarihlerinde olmak üzere üç defa toplanmış ve çeşitli sorunları görüşmüştür.

1984 Yılında Tertip Edilen Faaliyetler:

Ömer Seyfettin'in doğum 100. yılı vesilesiyle 9 Mart 1984 günü Merkezimizin bulunduğu Türk Dil Kurumu binasının salonunda bir anma toplantısı yapılmış ve Ömer Seyfettin'in hayatını, eserlerini, resimlerini ve hakkında yazılan yazıları içeren bir sergi hazırlanmış, bu sergi on gün süre ile ziyaretçilere açık tutulmuştur. Anma toplantısında yapılan konuşmalar şunlardır:

- Açış Konuşması : Ord. Prof. Dr. Aydın SAYILI
 Ömer Seyfettin'in Hayatı ve Eserleri : Dr. Müjgân CUNBUR
 Divan Edebiyatında Hikâye : Prof. Dr. Hasibe MAZIOĞLU
 Ömer Seyfettin'in Hikâyeciliği : Doç. Dr. İnci ENGİNÜN
 Ömer Seyfettin'in İlk Eser ve Şiirleri : Fevziye Abdullah TANSEL
 Ömer Seyfettin'de Milliyetçilik
 Düşüncesi : Doç. Dr. Olcay ÖNERTOY
 Genç Kalemler Hareketi İçinde
 Ömer Seyfettin : Doç. Dr. İsmail PARLATIR

Anma gününde yapılan konuşmalar kitap halinde basılmaktadır.

1984 Yılında İlk Yarısında Tertip Edilen Konferanslar:

1984 yılında beş konferans tertip edilmiştir. Başkanımız tarafından verilen ilk konferansı Cumhurbaşkanımız sayın Kenan EVREN şereflendirmişlerdir. Açış konuşmasını Yüksek Kurum Başkanı sayın Suat İLHAN'm yaptığı konferansın sonunda sayın Cumhurbaşkanımız da değerli bir konuşma ile katkıda bulunmuşlardır. Kalabalık bir dinleyici kitesinin izlediği bu ve diğer konferanslarımızın listesi aşağıdadır:

Batılılaşma Hareketimizde Bilimin

- Yeri ve Atatürk : Ord. Prof. Dr. Aydın SAYILI
 Farklı Zihniyetler ve Kültür : Prof. Dr. Necati ÖNER

Kültür Tarihimizde Kadınlarla İlgili

- Vakıf Eserler : Dr. Müjgân CUNBUR
 Türk Folklorunda Halk İnançları : Prof. Dr. Ahmet Edip UYSAL
 Onaltıncı Asırda Osmanlılarda
 Trigonometri Çalışmaları : Prof. Dr. Sevim TEKELİ

Sayın Cumhurbaşkanımız bu gibi konferansların daha geniş çevrelerde duyulmasının uygun olacağını ifade etmiş olduklarından, arzusu gereğince 10 Nisan 1984'te Ord. Prof. Dr. Aydın SAYILI konferansını Yüzüncü Yıl (Van) ve 10 Mayıs 1984'te Atatürk (Erzurum) Üniversitelerinde, 24 Nisan 1984'te Prof. Dr. Necati ÖNER Çukurova (Adana) ve 17 Mayıs 1984'te Dokuz Eylül (İzmir) Üniversitelerinde tekrarlamışlardır.

MERKEZİMİZ ADINA ÜYELERİMİZİN KATILDIKLARI KONGRE, SEMPOZYUM VE KONFERANSLAR:

YURTDIŞI: Başkanımız Ord. Prof. Dr. Aydın SAYILI 19-24 Kasım 1983 günlerinde Pakistan'ın İslamabad kentinde toplanan İslam ve Bilim Politikası (Science in Islamic Polity) uluslararası konferansına konferans komitesince davet edilmiş ve "A Possible Influence, in the Field of Physiological Optics, of İbni Sina on İbn al-Haytham" (İbni Sina'nın fizyolojik optikte İbnü'l-Heysen üzerindeki muhtemel bir etkisi) adlı bildiri ile katılmıştır. Bundan başka Centre National de Rencontres Mathématiques" Cemiyetinin 16-21 Nisan 1984 tarihleri arasında düzenlediği Akdeniz Matematik Kollokyumuna da davetli olarak katılmış ve "Suisseth'in Sabit İvmeli Hareketle ilgili Teoremi İspatı" (Suisseth's Proof of the Theorem on Uniformly Accelerated Motion) konulu bir tebliğ sunmuştur.

Prof. Dr. Ahmet UYSAL Köln (Almanya) Üniversitesinde Türk Kültürü ile ilgili üç Konferans vermiştir.

YURTIÇİ: Doç. Dr. Dursun YILDIRIM 11-13 Eylül 1984 tarihlerinde Millî Kütüphane'de yapılan ve MİFAD tarafından düzenlenen Türk Yer Adları Sempozyumu'na "Coğrafya'dan Vatan'a Geçiş ve Vatan ile Göç Ediş Problemi" konulu bildiri ile katılmıştır.

Yurtiçinde üyelerimizin Yürütme Kurulumuzun bilgisi ile verdikleri diğer konferans konuları ile konferansların verildiği yerler şöyledir:

- Ord. Prof. Dr. Aydın SAYILI : Ortaçağ Bilim ve Tefekkürüne Türklerin Katkısı (Erzurum)
 Prof. Dr. Emel DOĞRAMACI : Gençliğin Yurt Kalkınmasındaki Yeri (Konya)
 Dr. Müjgân CUNBUR : Seyrânî'nin Şiirlerinde Tabiat (Develi)
 Dr. Müjgân CUNBUR : Karacaoğlan Şiirlerinde Yiğitlemeler (Mut)

Üyelerimizden Dr. Müjgân CUNBUR 10 Kasım 1984 günü Yüksek Kurum adına Çankırı'ya giderek Kültür Müdürlüğü ve Valilikçe hazırlanan programlara dört konuşma ile katılmıştır. Çankırı Kültür Merkezi salonunda "Çağdaşlaşma Lideri Atatürk'ün Millî Kültür ve Millî Eğitim hakkındaki görüşleri", Halk Eğitim Merkezinde "Çağdaşlaşma Lideri Atatürk ve Türk Kadını", Çankırı Meslek Yüksek Okulunda "Atatürk'ün, Kitaba Verdiği Önem, Kütüphanesi, Sanatı ve Zanaatkarı De-

ğerlendirmesi ve Meslek Eğitimi Konusundaki Görüşleri” ve son olarak Çankırı Cezaevi salonunda “Atatürk’ün Askerî yönüyle Peygamberi Değerlendirişi, İyi Ahlâka Verdiği Önem, Hışgörülü ve Bağışlayıcı Yönleri” konularında konuşmalar yapılmıştır.

KÜTÜPHANE

Merkezimiz kütüphanesinin kuruluş çalışmaları tamamlanmış, gerek satın alınan ve gerek bağışlanan kitaplardan oluşma mütevazı bir koleksiyonla idare binamızın giriş katına yerleştirilmiştir. Kütüphanemiz üyelerimiz ve araştırmacıların hizmetine açılmıştır.

T. C. ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU’NUN BİRİNCİ YILDÖNÜMÜ

18 Ekim 1984 günü Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu’nun birinci kuruluş yıldönümü kutlandı. Sabah saat 9.00’da Yüksek Kurum Başkanı, Yüksek Kurul Üyeleri, Bağlı Kuruluş Başkan ve Üyeleri birlikte Ulu Önder Atatürk’ün ebedî istirahatgâhı olan Anıtkabir’e giderek çelenk koydular ve saygı duruşunda bulundular. Saat 10.00’da Türk Dil Kurumu Salonunda yapılan toplantıda vefat eden üyelerin biyografileri okunduktan sonra Ulu Önderimiz ve vefat eden üyelerimiz için yapılan saygı duruşundan ve İstiklâl Marşımızın çalınmasından sonra Yüksek Kurum Başkanı sayın Suat İlhan Yüksek Kurum ve Bağlı Kuruluşların bir yıllık faaliyetleri ve çalışma programları hakkında açıklayıcı bilgi veren aşağıdaki konuşmayı yaptı.

Aynı gün saat 14.30’da Yüksek Kurul ve Bağlı Kuruluş Bilim Kurulları ayrı ayrı toplanarak gündemlerindeki maddeleri görüştüler.

YÜKSEK KURUM BAŞKANI SAYIN SUAT İLHAN’IN ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU’NUN BİRİNCİ KURULUŞ YILDÖNÜMÜ KONUŞMASI:

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu’nun ve basınımızın değerli mensupları,

Sizleri teşekkürlerim ve saygılarımla selamlarım.

26 Aralık 1983 günü aynı salonda bütün aslî üyelerimizin katılmasıyla ilk toplantımızı yapmıştık.

1983 yılı toplantısında, dört bağlı kuruluşumuzun aslî üyelerini biraraya getiren bir kurulum kanunumuzda bulunmadığını, yasal olarak bağlayıcı kararlar almak yetkisi de olmadığını, ancak toplu bir muhasebe, bağlı kuruluşlar arasında işbirliğini geliştirmek, size, basınımıza, TRT ve basınımız aracılığı ile kamuoyuna bilgi vermek amacıyla yılda bir defa bu tür bir toplantının yapılmasını önermiştim. Dört bağlı kuruluşumuzun Bilim Kurulları bu öneriyi onaylamıştır.

Yüksek Kurum için bir kuruluş günü tespiti çalışmalarıyla bu toplantı ihtiyacının aynı zamanda karşılanması düşünülmüştür. Yüksek Kurulumuzun öğleden sonraki toplantı gündeminde kuruluş günü tespiti de bulunmaktadır.

Kuruluş günümüzde bugünkü programın geliştirilerek uygulanması planlanmaktadır. Planlanan program genel hatları ile şöyledir :

1 - Toplu olarak Anıtkabirin ziyareti ve saygı duruşunda bulunulması.

2 - Yüksek Kurulun seçilen üyeleri, Yönetim Kurulu üyeleri, bağlı kuruluş başkan ve yardımcılarını ile bütün şeref ve aslı üyelerimizin katıldığı bir toplantı yapılması. Toplantıda:

a) Yıl içerisinde kaybedilen üyelerin (varsa) anılması.

b) Yüksek Kurum Başkanı tarafından bir yıllık faaliyet ve bilim ve uygulama kolları çalışmalarını hakkında bilgi verilmesi.

c) Yeni seçilen şeref üyelerine tebliğ töreni yapılması. (Bu uygulamaya 1985'te başlanması planlanmaktadır.)

d) Bağlı kuruluşlar tarafından tertiplenen yarışma sonuçlarına göre ödül töreni yapılması. (Bu uygulamaya da 1986 yılında başlanması planlanmaktadır.)

3 - Öğleden sonra Yüksek Kurum Yüksek Kurulu ve bağlı kuruluşlar bilim kurullarının toplanması.

BU GÜNE KADAR YAPILAN ÇALIŞMALAR

Yüksek Kurulun ilk toplantısını yaptığı Ekim 1983'ten bugüne kadar yapılan çalışmaların ağırlığı, kuruluşumuzun tamamlanması, kısa, orta ve uzun vadeli planların yapılması ve bazı güncel faaliyetler üzerinde toplanmıştır.

KURULUŞ ÇALIŞMALARI

Ürünleri asırlar ötesini etkileyecek bir kurumun hayatında bir yıl, süre olarak önemli görülmebilir. Ancak ilk yıl olması, bu önemi büyük ölçüde arttırmaktadır. Kurumun yararlı ve verimli olması, amacını gerçekleştirecek şekilde kurulmasıyla doğrudan ilgilidir. Kuruluş, bugünkü ihtiyaçlara cevap verdiği kadar, geleceğin ihtiyacına da cevap verecek, gelişen durumlara uyum sağlayacak yapıda olmalıdır. Donmuş, kalıplaşmış ve yeni ihtiyaçlar karşısında hareket ve gelişme yeteneğini yitirmiş bir kuruluş durumuna gelinmemesi dikkate alınmaktadır.

Atatürk Yüksek Kurumu kanununun belirlediği kuruluş esasları ve birimleri incelendiğinde, yurt içinde örnek alacağımız başka bir kuruluş olmadığı görülür. Diğer ülkelerdeki akademi, kurum ve dernekler hakkında Dışişleri Bakanlığından, bilgi verebilecek diğer kamu kurumlarından ve 120 aslı üyemizden form göndererek bilgi istedik. Bu çalışmadan beklediğimiz, diğer ülkelerde konularımızda faaliyet gösteren kuruluş ve kişiler hakkında bilgi bankası oluşturulması ve onların kuruluş esaslarından yararlanılmasıdır. Bu konuda bilgi toplamaya devam ediyoruz, ancak alman bilgiler bugünkü ihtiyacımız için çok yetersizdir.

Kendi kanunumuz ve kendi özelliklerimize cevap bulunabilmesi için geniş kapsamlı istişareler ve görüş isteme yolu kullanılmaktadır. Örnek bulunmadığı, deneye zaman olmadığı için kuruluşun çalışmalarında akılcı yöntem uygulanmaktadır.

Yüksek Kurumun kuruluşundaki gelişmeleri açıklayabilmek için, kanunumuzda kurulması istenen birimleri ve atamaları tarihleri ile sunacağım.

Biraz önce belirtildiği gibi Yüksek Kurul, seçilen üyeleriyle ilk toplantısını 18 Ekim 1983 günü yapmıştır. Toplantılardan beşincisini bugün yapacaktır. Dördüncü toplantıya sayın Cumhurbaşkanımız başkanlık etmişlerdir.

Bağlı kuruluş başkanlarının kararnameleleri 15 Ekim 1983 tarihinde yayımlanmış ve göreve başlamışlardır.

Yüksek Kurum Yönetim Kurulunun üç üyesinin kararnameleleri de 15 Ekim 1983 tarihinde yayımlanmış ve Yönetim Kurulumuz bugüne kadar kanunun belirttiği toplantılarını kesintisiz uygulamıştır.

Bağlı kuruluş asli üyeleri ile teşkil edilen bağlı kuruluş bilim kurulları ilk toplantısını 26 Aralık 1983 günü yapmıştır. Bugün bilim kurullarımız üçüncü toplantılarını yapacaklardır.

Bilim kurullarının seçtiği bağlı kuruluş yürütme kurullarının kararnameleleri 15 Şubat 1984 tarihinde yayımlanmıştır. Yürütme kurulu toplantıları istikrara kavuşmuş bulunmaktadır.

Yürütme kurullarının önerisi ve bilim kurullarının kararı ile belirlenen bilim ve uygulama kolları ile başkanları ve komisyonları 14 Ağustos 1984 tarihinde onaylanmış ve bağlı kuruluş başkanlıklarına gönderilmiştir. Bilim ve uygulama kollarında görevlendirecek üyeler, başkanların ve görevlendirilecek asli üyelerimizin de görüşü alınarak bugünkü bilim kurulu toplantısında görüşülecektir. Bir asli üyemiz birden fazla bilim ve uygulama kolunda görev alabileceği gibi, bir bağlı kuruluşun asli üyesi diğer bağlı kuruluşun bilim ve uygulama kolunda da görev alabilir. Bunun için bağlı kuruluş başkanlarının ve ilgili asli üyelerin görüşü alınmalıdır. Bilim ve uygulama kollarına mevcut imkânlar zorlanarak çalışma yerleri ayrılmıştır.

Kadrolarımız 2999 sayılı kanun kuvvetinde kararname çıkarma yetkisi ile, belirlenen ihtiyaçlara göre geliştirilmiş ve yenilenmiştir. En önemli yenilik, uzman yardımcılığı kabulü ve memur kadrosunun % 30 oranında azaltılması olmuştur. Yeni kadromuza göre Yüksek Kurum Başkanlığı % 13, Atatürk Araştırma Merkezi % 9, Türk Dil Kurumu % 55, Türk Tarih Kurumu % 40, Atatürk Kültür Merkezi % 8 personel ile çalışmaktadır. Bu personelle malî, idarî hizmetler ile planlama çalışmaları, kamu kuruluşları ve diğer özel kişi ve kuruluşlarla ilişkiler yürütülmektedir. Kadrolu personel alınması konusunda ihtiyaç zorlamalarına göre, aceleci olmayan bir yol takip edilmektedir.

YERLEŞME DURUMU

Son bir yılda Türk Dil Kurumu eski binası boşaltılmış, onarılmış, Atatürk Araştırma Merkezine ve Atatürk Kültür Merkezine tahsis edilmiştir. Bu iki kurum için yeni bir kitaplık ve Türk Dil Kurumu sorumluluğundaki kitap satış bölümüne yeni bir satış yeri yaptırılmıştır. Maliye Bakanlığından alınan bir daire küçük bir misafirhane, ayrıca yemekhane ve özellikle kendi kitap sergilerimiz için bir galeri yaptırılmıştır.

Türk Tarih Kurumu Basımevi için projesi hazır olan Güvercinlik'teki inşaatın 1986 yılı bütçesine alınması için çalışılmaktadır.

Yüksek Kurum, Atatürk Araştırma Merkezi ve Atatürk Kültür Merkezi için Ankara Atatürk Kültür Merkezi alanı içerisinde yeni bina yapılması Bayındırlık Bakanlığına intikal ettirilmiştir. Sekreterlik hizmetinden sorumlu olduğumuz Millî Komite konuyu görüşecektir.

KANUN, TÜZÜK, YÖNETMELİK, YÖNERGE ÇALIŞMALARI

Kanun değişikliği çalışmaları:

Türk Tarih Kurumu Basımevinde işçi çalıştırılabilmesi ve üyelerimize bazı derneklere girme hakkı KHK/200 sayılı kanun hükmündeki kararname ile sağlanmış bulunuyor.

Bazı ödeme kolaylıkları için 2999 sayılı kanun kuvvetinde kararname yetkisi dahilinde yeni bir kanun değişikliği tasarısı Başbakanlığa sunulmuştur.

Tüzükler :

Atatürk Uluslararası Barış Ödülü tüzüğü, halen Danıştay incelemesindedir.

Yüksek Kurum tüzüğü'nün bütün çalışmalarımıza kolaylıklar getireceği ve çalışmalarımızı düzenleyeceği dikkate alınarak üzerinde çalışılmaktadır. Bağlı kuruluşlar aracılığı ile bütün asli üyelerimizin görüşleri sorulmuş ve tasarımı geliştirilmiştir. Yönetim Kurulunda görüşüldükten sonra bakanlıkların görüşleri alınacak, Yüksek Kurula ve Danıştaya sunulacaktır.

Yönetmelikler:

Bütçe hazırlama ve harcama usul ve esasları yönetmeliği kesinleşmiş ve uygulamaya konmuş bulunuyor.

Yüksek Kurum ve bağlı kuruluşların çalışmalarında çok önemli bir yer işgal edecek olan Yayın ve Telif Hakları Yönetmeliği hazırlanmış Maliye Bakanlığına sunulmuştur. Yüksek Kurulun gündemine alınmış olan yönetmeliğin kesinleştirilmesinde birçok güçlüklerle karşılaşmamız muhtemeldir. Ancak, yakından takip edilmektedir.

Dört yönerge tamamlanmış, üç yönetmelikle ilgili çalışmalar devam etmektedir.

KISA, ORTA, UZUN VADELİ PLANLAR

Planların yapılmasında, hazırlanmasında kanunumuz şu kademeleri sorumlu kılmıştır :

Bağlı kuruluş başkanları, yürütme kurulları, bilim kurulları, Yüksek Kurum Başkanı ve Yüksek Kurulun onayı.

Kanunumuz sorumlulukları şöyle tespit etmiştir:

Bağlı kuruluş başkanları, kuruluşlarının kısa, orta ve uzun vadeli çalışma plan ve program taslaklarını hazırlatarak yetkili organların görüşüne sunacaklardır. Hazırlama işinde yürütme kurulları da sorumludur. Yürütme kurullarında görüşüldükten sonra plan ve programlar bilim kurullarının görüşüne sunulacaktır. Bilim Kurulu görüşleri ile birlikte Yüksek Kurum Başkanlığına, Yüksek Kurum Başkanının görüşleri ile Yüksek Kurulun onayına sunulacaktır.

Geliştirdiğimiz planlarda hazırlık çalışması Yüksek Kurum ve bağlı kuruluş işbirliği şeklinde olmuştur.

Yüksek Kurumda kanunumuzdaki bağlı kuruluşların görev ve ilkeler maddeleri tahlil edilerek yapılacak işler tespit edilmiş ve bağlı kuruluşlara ve bağlı kuruluşlar aracılığı ile asli üyelere sunulmuştur. Alınan önerilerle çalışma konuları geliştirilmiş ve hazırlık son safhaya getirilmiştir.

Bu safhada Planlama Müsteşarlığı ile işbirliği yapılarak, plan yönetmeliği yapılmış, ayrıntıları açıklayan planlama genelgesi yayınlanarak, plan ve programları hazırlama, uygulama, denetleme, değerlendirme görevleri ve esasları belirlenmiştir.

Bağlı kuruluşlarla yapılan yazışma, ikili ve çok taraflı görüşmelerden sonra plan taslağı bilim kurullarının görüşünden geçirilmiştir. Planlama müsteşarlığından verilen birer eleman bir süre bağlı kuruluşlarla birlikte çalışmıştır.

Kanunumuz bilim ve uygulama kollarına planlama sorumluluğu vermemiş, bu birimleri planın uygulayıcıları olarak görevlendirmiştir. Ancak ilk planın yapılmasında bilim ve uygulama kollarının görüşlerinin alınmasında yarar görüldüğü için, planlarımız bugünkü Yüksek Kurulun onayına "Yeni kurulan bilim ve uygulama kollarının görüşleri alınarak geliştirilip uygulanması" şeklinde sunulmaktadır.

Plan taslağına göre, bağlı kuruluşlarımızın yapacakları çalışmalardan önemli olanları, önce bağlı kuruluşlarımızın dördünün de yapacağı işler, daha sonra her birinin görev özelliğine göre ilâve diğer çalışma konularının başlıklarını sunacağım.

Bağlı kuruluşlarımızın dördünün de yapacağı işler, çalışma konuları:

1 - Atatürk'ün, bağlı kuruluşun görev ve sorumluluklarıyla ilgili görüşlerinin toplanması, çalışmalarının tespiti, yorumsuz olarak yayımlanması.

2 - Bugüne kadar bağlı kuruluşun konularında, yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmaların ve yayınların araştırılması, gerekenlerin, özellikle kaynak olma değerindeki eserlerin tıpkı basımı, tercümesi veya tekrar basılması.

3 - Bütün örgün ve yaygın eğitim kademelerinde, bağlı kuruluşun konularında yapılan programların incelenmesi, raporlarla öneri tespiti.

4 - Bağlı kuruluşun konularında faaliyet gösteren yurt içi ve yurt dışı kurum ve kişilerin tespiti, faaliyetlerinin takibi, işbirliği yapılması ve gerekenlerin desteklenmesi.

5 - Bağlı kuruluşun konularında yurt içinde yapılan yarışma ve ödüllendirmelerin incelenmesi, değerlendirilmesi ve her bağlı kuruluşun kendi konularında, en az dört yılda bir yarışma ve/veya ödüllendirme yapması.

6 - Bağlı kuruluşların kitaplık ve arşivlerinin geliştirilmesi.

Bunlar dört bağlı kuruluşumuzun da yapacağı işlerdir. Bağlı kuruluşların bunlara ek olarak kendi konularında araştıracağı, inceleyeceği, eserler yayımlayacağı, toplantı ve konferanslar düzenleyeceği planlanmış çalışmalar ise özet olarak şunlardır:

1 - Atatürk Araştırma Merkezinin planladığı diğer çalışmalar.

Atatürkçülük (Atatürk ideolojisi)

Atatürk'ün söylev ve demeçleri, Atatürkçülüğün ve Türk kurtuluş hareketinin evrensel etkileri, Atatürkçülüğün ideolojiler arasındaki yeri ve değeri, Atatürkçülüğün Türk medeniyet ve kültür tarihi içerisindeki yeri, Atatürkçülüğün Türk yönetim ve toplum hayatında benimsenme ve uygulama durumu, Atatürk biyografisi ve bibliyografyası, Atatürk albümü, Atatürk'ün silah ve inkılâp arkadaşları, Atatürk ve Atatürkçülük konusunda diğer raporlar ve derlemeler.

2 – Türk Dil Kurumunun planlanan diğer çalışmaları:

Yazım ve İmlâ Kılavuzu, Gramer, Türkçe Sözlük, Türk Dili Etimolojik Sözlüğü, Yabancı Diller Sözlükleri, Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü, Yabancı Adlar Sözlüğü, Bilim Terimleri Sözlüğü, Kişi ve Yer adları kılavuzu yayınlanması.

Yabancı dillerde hazırlanacak Y.ni Türk Ansiklopedisi çalışmalarında koordinatörlük yapılması.

3 – Türk Tarih Kurumunun planladığı diğer çalışmalar:

Genel Türk Tarihi, Eski çağ, Orta çağ ve Yakın çağ Türk ve Türkiye tarihinin araştırılması, toplu ve dönem dönem yayınlanması, yurt içi ve yurt dışındaki Türklerle ilgili kalıntı, eser ve belgelerin tespiti ve değerlendirilmesi, Anadolu'daki arkeolojik faaliyetlerin desteklenmesi, Tarih ansiklopedisi ve sözlüğünün hazırlanması.

4 – Atatürk Kültür Merkezinin planladığı çalışmalar:

Kültür unsurları ve bunların değişmesinde rolü olan faktörlerin incelenmesi, tarihi kültür gelişmemiz ve kültür yapımız, Türk kültürünün yabancı kültürlerle etkileri ve yabancı kültürlerden alınanlar, bütün türlerde Türk sanatının ayrı ayrı tarihî gelişmesinin ve bugünkü durumunun araştırılması, Türklerde düşünce (tefekür), bilim ve dinin tarihî gelişimi, eski eserlerin, belgelerin tespiti ve korunması.

Bağlı kuruluş planlarında, bağlı kuruluşların işleyeceği diğer konularla, sorumlular, süreler, maliyet değerlendirmeleri gibi diğer ayrıntılar bulunmaktadır.

Asıl önemli olan, kanunumuzda belirtilen amaca ulaşmaktır. Yapılan planlar ne yapılacağını, kimin yapacağını, zaman gösterir. Buna anlam ve ruh verecek, değerlendirilecek olan sizlersiniz.

Konuların tespitinden sonra en önemli husus, her hizmeti kimin yapacağını belirtmesiydi. Bu safhada bilim ve uygulama kolları önemle devreye girmiş, ihtiyaç belirlemiştir. Çalışma konuları ilgilerine göre gruplandırılmış ve bilim ve uygulama kollarının sorumluluklarına verilmiştir.

Bilim ve uygulama kolları bilimsel çalışmalarımızın asıl üretim unsurlarıdır. Çalışma şekilleri, görev ve sorumlulukları ile bağlantı ve işbirliği esaslarını tespit etmek üzere yürütme kurulları üyeleri ve bilim ve uygulama kolu başkanlarının katıldığı bir istişare toplantısı yaptık. Aldığımız bilgilerle bilim ve uygulama kolları yönetmelik taslağı hazırlandı ve görüş bildirmeleri için bağlı kuruluş başkanlıklarına yayımlandı. Geliştirilecek ve onay için Yüksek Kurulun sonraki toplantılarının gündemine alınacaktır. Bilim kurulları toplantısında incelerken görüleceği gibi, bilim ve uygulama kollarının bağlı kuruluş başkanına bağlı olarak çalışması, başkana karşı sorumlu olmaları düşünülmüştür. Birbirleriyle işbirliği yapacaklardır. Fakat birinin diğerinin üzerinde olması söz konusu değildir.

ATATÜRK ULUSLARARASI BARIŞ ÖDÜLÜ

Atatürk'ün “Yurtta sulh, cihanda sulh” ilkesi doğrultusunda, dünya barışına, uluslararası dostluk, anlayış ve iyi niyetin geliştirilmesinde hizmet eden gerçek ve tüzel kişilere verilmek üzere, Devlet ödülü niteliğinde “Atatürk Uluslararası Barış Ödülü” kanunumuzla ihdas edilmiştir.

Kanunumuzun belirlediği, aday göstermeye yetkili olan 20 Türk ve Türkiye'deki misyon şefleri dahil 64 yabancıya, Ağustos 1984'te kanunun ilgili hükümleri, aday gösterme ve seçilme esasları duyurulmuştur.

İlk ödülü kazanan 23 Nisan 1986'da ilân edilecek ve ödül 19 Mayıs 1986'da verilecektir.

Ödül altın rozet, altın kaplı gümüş plaket, berat ve 10 milyon TL. nakdi mükâfattır.

KONFERANSLAR

1985-1986 yılında Kasım-Mayıs ayları arasında, Türk Dil Kurumu ve Atatürk Kültür Merkezi konferansları perşembe günleri Türk Dil Kurumu salonunda, Atatürk Araştırma Merkezi ve Türk Tarih Kurumu konferansları cuma günleri Türk Tarih Kurumu salonunda verilecektir. Konferansların bir kısmının diğer illerde verilmesi de planlanacaktır.

Her yıl bir bağı kuruluşumuzun uluslararası seviyede bir bilimsel toplantı yapması planlanmıştır. 1985 yılında ilk toplantıyı Atatürk Kültür Merkezi Eylül ayında İbn-i Türk, Hârezmî, Fârâbî, Beyrûnî, İbn-i Sînâ ve dönemleri Türk düşüncesi konusunda yapacaktır. 1986 yılındaki Türk Tarih Kurumu kongresi hazırlıkları başlamıştır. Diğer yıllarda da Atatürk Araştırma Merkezi ve Türk Dil Kurumu uluslararası toplantı planlamaktadır.

10 Kasım'da yurt çapında yapılan Atatürk'ü anma toplantılarının, yalnız bir ölüm yıldönümü şeklinde programlanmamasını, Atatürk ve Atatürkçülüğü tanıtan, açıklayan bilimsel içerikli toplantılar olmasını da düşünüyoruz.

1984 yılında Yüksek Kurumca yapılacak toplantıda "Çağdaşlaşma önderi olarak Atatürk ve/veya Millî Kurtuluş önderi olarak Atatürk" konusu işlenecektir. Aynı konunun yurt çapında yaygın şekilde işlenmesi için Atatürk Araştırma Merkezi aslî üyelerimizden üniversite olmayan illerde, diğer aslî üyelerimizden herhangi bir ilin orta öğretim kurumlarındaki toplantılara katılmaya durumlarının müsait olup olmadığını sorduk. Henüz aslî üyelerimizden yeterli kesin cevaplar almış değiliz. Bugünkü bilim kurulu toplantılarında aslî üyelerimizden son bilgilerin alınıp ilgililere duyurmak üzere bildirilmesini bekliyorum.

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına, İçişleri Bakanlığına ve Yüksek Öğretim Kuruluna yurt çapında yapacakları Atatürk'ü anma toplantılarında diğer konularla birlikte, verdiğimiz konunun da işlenmesi önerilmiştir.

Gelecek yıl, aynı genişlikte Atatürk'ün gençlik konusundaki görüş ve uygulamalarının incelenmesini düşünüyoruz.

Bütün toplantılardan ve konferanslardan genel olarak iki büyük sonuç bekliyoruz. Birisi yaptığımız çalışmaların sonuçlarının açıklanması, diğeri yapacağımız çalışmalara kaynak oluşturulması. Konferans konularının bu amaçları sağlayacak şekilde seçilmesi, diğer illerde de verilmesi ve dergilerde yayınlanması yararlı olacaktır.

DERGİLER

Sayın mensuplarımız,

Bilimsel zemin oluşturmada düşünce hayatında güzel çiçekler açamaz. Akademik yönümüzün ağırlıkla dikkate alınması görüşümdedir. Bu sebeple dergilerimizin de öncelikle bilimsel yapıda olması gerekmektedir.

Atatürk Araştırma Merkezi dergisinin ilk sayısı Kasım 1984'te, Atatürk Kültür Merkezi dergisinin ilk sayısı Aralık 1984'te yayımlanacak, bu iki derginin ve Belleten'in yayını yılda üç sayı olacaktır.

Türk Dili dergisi ayda bir çıkmaya gecikmeli de olsa devam ediyor. Yıl sonunda Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten bir cilt olarak yayımlanacaktır. Türk Dili dergisine yazı veren üyelerimizin, attıkları imzaların hakkını vermek için, büyük hassasiyet göstermelerini kolaylıkla anlamak mümkündür. Ayrıca bilimsel bir derginin aylık olarak çıkarılmasındaki güçlük de ortadadır. Bugünkü bilim kurulu toplantılarında dergilerin bütün üyeler tarafından desteklenmesi konusu ayrıntılarıyla görüşülmelidir.

Çalışmalarımızın daha geniş vatandaş tabanına ulaştırılması için güncel konulara ağırlık veren bir dergi yayınlanması da ihtiyaçtır. Ancak yeni çıkacak olan ve çıkmakta olan süreli yayınlarımızda bir oturmuşluk sağlandıktan sonra bu imkânın aranmasının doğru olacağını düşünüyorum.

Planlar yapılırken, esnek olmasına dikkat edilmiştir. Her konuda bilimsel bir zemin oluşturmak gereği kadar, düşünceleri milletimize mal edecek tedbirler de beraber alınmıştır.

Bugüne kadar yapılmış olan çalışmaların incelenmesi ve değerlendirilmesi bizi tekrardan koruyacak ve gayretlerimizi boşluklara yönlentmemizi sağlayacaktır. Bilim ve uygulama kollarının ilk ele alacağı çalışmalardan birisi, bugüne kadar kendi konularında yapılmış olan çalışmaların değerlendirilmesi olmalıdır. Bilim ve uygulama kolları, kendi konularında kaynak değerinde yerli, yabancı eserleri de tespit ederek bunların basım ve tercüme işlemlerini gerçekleştirmelidir.

Yayın yapmakla sorumluluğumuz bitmemektedir. Bilimsel zemini oluşturduğumuzdan, bunu yaydığımızdan, benimsettiğimizden ve konuyu canlı tuttuğumuzdan emin olduğumuz zaman görevimizi yapmış oluruz. Görevli her üyemiz kendi birimi içerisinde bu sonucu almanın tedbirlerini getirmelidir. Her temel çalışmanın, toplantılar, konferanslar, makaleler, hatta broşürlerle desteklenmesi yararlı olacaktır. Yapılmış olan çalışmaların, ulaşılan sonuçların ve görüşlerimizin yaygınlaştırılması için imkânlarımız az değildir. Kendi yayınlarımızdan ayrı olarak diğer kamu kurumları, özel kuruluş ve kişilerle işbirliği yapılması ve bunların çalışmalarının desteklenmesi gibi birçok imkân mevcuttur. Bunları iyi değerlendiren üyelerimiz, çalışmalarımızın yaygınlaştırılmasında büyük yararlar sağlamaktadır.

Sayın mensuplarımız,

Bir yıl içerisinde kuruluşumuz ve mevzuatımız büyük ölçüde tamamlanma yoluna girmiştir. Bunlar bitmeyen faaliyetlerdir, ve devam edecektir.

Ana görevlerimizle ilgili Ankara'da, diğer illerde ve yurt dışında birçok toplantıya katılmış, tebliğler, konferanslar verilmiştir. Daha önce hazır bazı eserler yayımlanmıştır. Yeni yayın hazırlıkları da devam etmektedir. Bilimsel bir eserin birkaç ayda hazırlanmasını beklemek gerekir. Sorun, cesaretle değil, bilimsel yöntemlerle çözülecektir.

Bir yıl içerisinde neler yapıldığını sizlere ve kamuoyuna daha iyi açıklayabilmek için, önümüzdeki yıldan itibaren bu toplantılarda, bilim ve uygulama kollarının tek tek ele alınarak ne yapmaları planlandığı ve ne yapıldığının sunulmasında fayda görüyorum.

Çok önem verdiğim, bütün mensuplarımızın da büyük hassasiyet gösterdikleri ve her fırsatta dile getirdiğimiz bir konuyu açıklamak istiyorum.

Yüksek Kurumun ve bağlı kuruluşların asıl sorumluluklarının yurt dışında birlik ve bütünlük yaratmak olduğu görüşü bütün mensuplarımız tarafından benimsenmiştir. Benimsenen görüşleri şöyle özetlemek mümkündür. Özellikle bizim konularımız, milleti millet yapan konulardır. Millet ise en kısa anlamı ile birliği ifade eder. Millet olarak bizi uçurumun kenarına getiren ayrılıklardır. Bu sebeple ayrılığa yol açacak hiçbir davranışın asaletine inanmıyoruz.

Ayrırma sonucu verecek davranışın kaynağında bilim sevgisi de, millet sevgisi de, insan sevgisi de yoktur.

Atatürk devletimizin kurucusudur. Atatürkçülük Türkiye Cumhuriyetinin, millî devletimizin temel felsefesidir. Kültürümüz, dilimiz, tarihimiz millî mayamızdır, harcamızdır. Bunlar birleşme noktaları olarak değer taşır.

Şüphesiz, değişik bilimsel bakış açıları gelişmenin itici gücüdür. Üzeriden durulan, birleştirici olma zorunluluğumuz ve sorumluluğumuzdur. Bizim işimiz, bilimsel verilerden bilimsel sonuçlara ulaşmak ve bunu benimsetmektir.

Atatürk, Türk kültür birikiminin bir zirvesidir, bir dahisidir ve hepimizindir. Kültürümüz ve onun ana unsurları olan dilimiz ve tarihimiz de hepimizindir. Bütün bunlar çalışmalarımızla bilimsel güç kazanacak, canlılığını koruyacak, gelişecek ve gerçek yerlerine yüceltilecektir.

Sayın mensuplarımız,

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ve bağlı kuruluşları katkılarınızla sağlam bir gelişme içerisindeyiz.

Yüksek Kurum sizlerle milletimizin büyük beklentilerine cevap verecek güce ulaşmıştır. Eser milletimizindir.